

VASVÁRI ZOLTÁN

Börzsönyi impressziók Bihari Puhl Levente tájfestészetéről

(1)

Jelen írásomban a kiváló siófoki festő, *Levy* – Bihari Puhl Levente – alkotásain kísérelem meg bemutatni, milyen utak létezhetnek a XXI. század első évtizedeiben a magyar tájfestészet számára, hogy továbbra is művészetként tekinthessünk rá.

Bihari Puhl Levente, „Levy”

Levy 1957-ben született Székesfehérvárott. Gyermekkorától Siófokon élt, és alkotott. 2018 őszén Jánosházára költözött, ott kezdett új életet, és próbál művészeti műhelyt kialakítani. A művészetek, különösen a képzőművészet kisgyermekkorától fogva érdekelték, izgatták nyiladozó értelmét.

A festészet alapjait, a modellrajzot, az anatómiát Daday Kálmán festőművésznél, Rudnay Gyula tanítványánál tanulta. Daday Muzsinszky Nagy Endrével az 1955-től működő Siófoki Képzőművészeti Szabadiskola alapítója, művésztanára volt.

Mesterének tekinti Wessely Tibor művészpédagógust, a Képcsarnok Vállalat egykori művészeti mentorát. Ő számos fiatal, pályakezdő mű-

vészt indított el a festészet útján. Maga igazából nem volt festő, de ismer- te a festészet minden mesterfogását, rejtélyét, a legapróbb részletekig. És tudását, ízlését rendkívüli pedagógiai érzékkel volt képes közvetíteni ta- nítványainak. Igazából ő vezette be Levyt a klasszikus festészet rejtelmei- be, melyet mindig is keresett és el akart sajátítani. Napjainkig Levy tö- kélyre fejlesztette festői technikáját.

(2)

Az európai tájfestészetet a reneszánsz szülte meg. Az objektív rögzítésre törekvő németalföldi festészet – az első tulajdonképpeni tájfestészet – a látványban minél gazdagabb, hegyes-völgyes, fákkal és állatokkal tarka tája- kat szerette. Alkotói számára csak a pozitív, megfogható anyagbeli gazdag- ság volt a fontos. A XVIII. század francia tájfestői az irodalmi szempont- ból hatásosan csoportosított, úgynevezett „*heroikus*” tájakat kedvelték. A későbbi akadémikus festészet is a romantikus, hegyekben, fáokban és víz- esésekben bővelkedő, esztétikai értelemben „*szép*” tájakat kereste.

Id. Markó Károly saját korában világszínvonalú és világszerte elismert, csodált tájképei tele vannak mitológiai és vallásos jelenetekkel. A művész és alkotásainak kortárs szemlélője számára a természet tájként való virtuóz megfestése fontos körülmény volt, a kép befogadójától méltán érdemelte ki a csodálatot, de a tájba helyezett szüzsé volt az igazi *közlemény*. Minden bizonnyal a kortárs szemlélő jobban, pontosabban ismerte a megjelenített szüzséket, kódolta a képi elemeket, mint a klasszikus görög-római művelt- séggel már csak szerényen, alig vagy sehogy sem rendelkező mai utódai.

Az impresszionisták voltak az elsők, akiket a halványabb szépségű tájak is megihlették. Az impresszionizmus új, más tájszemléletet és abból kö- vetkező tájfestészetet hozott létre: a színek és fények, és azok tárgyakra, az alkotóra és a befogadóra gyakorolt benyomásai, „*impresszió*” álltak ér- deklődése homlokterében. Ezzel megszűnt a „*festő*” és „*festőtelen*” táj fo- galma; festőivé lett minden, amiben a művész a maga szándékai és kifeje- zésmódja számára alkalmas tárgyat látott.

Az impresszionistákkal ellentétben a realizmus követői a pillanatnyi je- lenségekkel, a felszín tűnékenységével szemben a valóság lényeges eleme- it kívánták hangsúlyozni. A lényegi összefüggések sűrített kidomborítása céljából elkerültek a véletlenszerű elemeket, és mondanivalójukat tömöri- tették. A tájfestésben részletmentesen, összefogott ecsetkezeléssel, nagy egységekben adták vissza az eléjük táruló valóságot, és törekvésük volt a belső lényeg érzékeltetése is.

A megfestett természet tájként való értelmezése mindig is fontos művészetfilozófiai problémák elé állította mind a festőket, mind a befogadóközönset. Egy valamit azonban biztosan állíthatunk. A tájfestészet művelői – zsenik és kismesterek –, különböző korstílusok és izmusok követői egyaránt arra az alapvető filozófiai, művészetfilozófiai kérdésre reflektáltak mindig is művészetük esztétikai fegyvertárával, hogy miként válik az ember ottlétével a természet *tájjá* – bármit is jelentsen ez a fogalom.

Bihari Puhl Levente: Téli határ (olaj, vásznon, 50 × 70 cm)

(3)

Levy festészetének mindig is egyik meghatározó része volt a tájfestészet. A táj mint művészi téma a nemzetközi és hazai picturában egyaránt nagy hagyományokkal rendelkezik. Csodálatos mesterek remekművei fémjelzik a történetét.

Levy sokat tanult a nagy elődöktől. Tájfestészetében ott van előképként id. Markó Károly, Mészöly Géza, Egry József, az impresszionisták és a nagybányaiak egyaránt. De Levy nem epigon. A XX. század végén, a XXI. század hajnalán összetéveszthetetlen, egyéni és egyedi tájfestészetet volt képes létrehozni.

Mi jellemzi Levy tájképeit? Az alap természetesen a mesterség, a technika, az olajfestés műhelytitkainak fölényesen biztos ismerete és gyakorlata. A lenyűgöző mesterségbeli tudás azonban még nem feltétlenül te-

remt művészetet is. Levy tájfestészete viszont valóban magasrendű művészet. Művészet, mert Levy nemcsak szemlélője a tájnak, nemcsak vizuális leképzője, de valódi köze is van megfestett tájaihoz. Tájai mindig lelki tájak is.

Bár Levy Siófokon, a nagy tó mellett él, mégsem csak balatoni festő. Festészetében a magyar táj megjelenítése a művész szemérmes vallomása is a szűkebb pátriáról, a hazáról. A hazaszeretet egyszerűségében szívszorítóan megható festői megfogalmazása. Nem a lokálpatrióta néha megmosolyogtató dicsekvése, hanem a lélek mélyéről föltörő, őszinte és tiszta érzések kifejeződése, amelyek kikerülhetetlenül megérintik a kép szemlélőjét. Az örök szerelem, a balatoni táj mellett állandóan járja az országot és festi tájait, amelyek megérintik és alkotásra inspirálják. Sorozatokban mutatja be az Őrséget, a vasi, zalai tájakat, a Duna és a Tisza mentét, az Alföldet és hegyvidékeinket. Ezek közé tartoznak börsönyi festményei is. A tájat minden év- és napszakban megfesti. Mennyire sokatmondóan nyugtalanító, hogy ezeken a képeken nem szerepel egyetlen ember sem! A természeti táj fenséges ereje lenyűgözi a művészt. Így valóban csak az a festő képes látni és láttatni a *tájat*, aki megértette a természet isteni lényegét.

(4)

Levy *tájfestészetének* sajátos vonulata népi építészetünk pusztuló emlékeinek megörökítése. Elsősorban a Dunántúlon kereste eddig a megörökítésre méltó, kallódó, sokszor már igen rossz állapotban fellelhető épületeket: lakóházakat, gazdasági objektumokat. Sokat járt, fényképezett, majd festett az Őrségben, Vas, Zala, Somogy és Tolna megye apró, nemegyszer elnéptelenedő, nagy szegénységben vegetáló falvaiban, a Káli-medence és a Balaton-felvidék helységeiben. De készültek festmények a Palócföld népi építészeti emlékeiről, pusztulásukban is méltóságot sugárzó parasztházairól, amint azt az itt látható béri parasztházról készült alkotása is dokumentálja.

Többféle eszközzel és anyagon örökíti meg a fellelt népi építészeti kincsetek: vásznon, fatáblán, kerámialapokon, és rendkívül érdekes kuriózumként: maga gyűjtötte, XVIII. századi rusztikus tetőcserepeken és téglákon. Az alkotások különleges hordozóanyagáról így nyilatkozott a festőművész: „2003-ban jutottam hozzá Jánosházán egy, a XVIII. század második felében épült kúriaszerű házhoz, meg a hozzá tartozó hatalmas udvarhoz. A téglagyűjtő egyesület nagyszerű gyűjteményét látva egyből erre a késő parasztházra gondoltam, amely ugyancsak tele van

monogramos, négyzet alakú, hatszögletű és egyéb különleges téglákkal, valamint hasonlóképpen öreg tetőcserepekkel. Az épületet szeretném megmenteni, hisz' tán még a műemléki szintet is megüti, de pénz és komolyabb segítség híján egyelőre tetőcserepeit, egyedí tégláit hasznosítom – mégpedig sajátos módon. Különféle rusztikus, antik vagy retrotémákat jelenít meg rajtuk – mindig is vonzottak az öreg tárgyak – festézetem eszközeivel: várakat, régi parasztházakat, templomokat, de portrékat, csendéleteket is. A kopott, régi anyagok szerkezete kiválóan illeszkedik témáimhoz. Régi deszkákat, hordódongákat is felhasználok más témájú, de hasonló hatású kompozícióimhoz. Ezek a képek nem keretezett formában kerülnek a falakra, hanem beépítve a falburkolatok szerves részét képezik, megvilágítva pedig fantasztikus hatást keltenek.”

Bihari Publ Levente: Régi házak – Bér (olaj, cserép, 18 x 36,5)

Az olajtechnikával készült képek magas esztétikai értéket képviselő képzőművészeti alkotások, de nemcsak azok. Fontos dokumentumok az építészettörténet, népi építészet, sőt az egykori falusi, népi életmód kutatói számára is. A festőművész ezzel az értékmentő munkájával olyan nagyszerű elődök életművéhez kapcsolódik, mint Csörgéy Titusz ornitológus, madárillusztrátor, Herman Ottó munkatársa és Csapody Vera botanikus, növényrajzoló, Jávorka Sándor műveinek illusztrátora. (Csak zárójelben jegyzem meg: Levy balatoni vörösköveken megfestette a tó összes halát is.)

Bihari Pabl Levente: Balin (olaj, vöröskő, 24 x 34,5 cm)

A művész a birtokában lévő vizuális technika és briliáns mesterségbeli talentuma segítségével vállalkozott a leletmentésre. Őt a természetben ember alkotta táj és az ott létrehozott emberi alkotások, a népi épületek – sajnos – sokszor pusztulásukban is méltóságteljes látványa ragadta meg. És persze mindaz a háttértudás, ami a festményeken közvetlenül nem jeleníthető meg, mégis a képek szellemisége közvetíteni képes mindazt, hogyan élhettek azok az emberek, akik egykor ezen épületek birtokosai voltak. Az impressziók és érzések keltette ihlet vezeteti aztán a művész ecsetjét, hogy változatos technikákkal és anyagokon adja vissza képei nézőinek saját érzéseit, élményét, találkozását és rácsodálkozását a megörökített épületekkel, elmúló életformákkal. Mondjuk ki, tömören: magyarságélményét. Levy a magyar falvak pusztuló népi építészeti emlékeit bemutató alkotásaival izgalmas és tanulságos túrára invitál bennünket, és arra buzdít, hogy kövessük a valóságban is a festőt, felkeresve a képein ábrázolt tájakat, épületeket. Meggrázó erejű találkozás volt ezen alkotásaival 2019 tavaszi kiállításán a balassagyarmati Palóc Múzeumban.

(5)

Napjainkban lehet *szép* tájakat festeni, de ezek az *alkotások* valószínűleg nem lesznek többek, mint a kereskedelmi festészet tucattermékei. Lehetnek akár magas fokú szakmai virtuozitással előadott termékek is, mégis

megmaradnak *termékeknek*, nem válhatnak művészetté, mert hiányozni fog belőlük az a filozófiai viszonyulás téma – szüzséről esetükben ne is beszéljünk! – és formai megvalósulás között, az a sajátos eszmei kapcsolat, amit – hogy irodalmi példával világítsuk meg, mire is gondolunk – Petrarca is keresett egy más viszonyrendszerben: turisztika és természetfilozófia, ad abszurdum: Istenkeresés a Mont Ventoux megmászásakor.

Bihari Pál Pesti: Falusi jelenet (olaj, fa, 74 x 55 cm)

Levy tájfestészete, mint azt börzsönyi, palócföldi képei is bizonyítják, eljutott arra a szintre, ahol a természet tájjá változik, konkrét és lelki tájakká egyaránt.

Költészet ez, a képzőművészet nyelvén előadva.

Ki volt az, aki példát adhatott Levynek mindehhez az *irodalmi* költészetben?

*Itt-ott kedvetlen, lompos, sárga lomb
tollászkodik és hosszan elborong.*

(József Attila: Ősz)

És a végső konklúzió:

*Légy egy fűszálon a pici él
S nagyobb leszel a világ tengelyénél.*

(József Attila: *Nem én kiáltok*)

Levy művészetében megérintette a *világ tengelyét*.

NÉVJEGY

BIHARI PUHL LEVENTE (1957, Székesfehérvár) képzőművész, festő, gondolkodó. 2000 novemberében nagyszabású kiállításon mutatta be sokrétű munkásságát Siófokon, majd 2005-ben ugyanott megrendezte az első Levyntgard ki- és beállítást. Harmincéves művészi pályája során a kereskedelmi festészet taposómalmában dolgozott. A megrendelésre történő festés mellett megalkuvás nélkül építette saját művészi világát. 2009-re érett meg benne az a teljesen egyedi festészeti modor, stílus, melyben sikerült összefoglalnia addigi tudását, világlátását. Ez az analízis és szintetizáció alkotási mód az, amit levyntgardnak nevez.

Bihari Puhl Levente: Kerekés kút Nánán (olaj, XVIII. századi cserép, 36 x 18 cm)

